

Súdržnosť stratégie s inými programovými dokumentmi a právnymi predpismi v rozsahu politiky súdržnosti Európskej únie

1. Súlad stratégie činnosti so základom a koncepciou fungovania podľa štatutárnych dokumentov EZÚS TATRY a s nariadeniami Európskej únie v tejto oblasti

Cieľom EZÚS TATRY je rozvoj, uľahčovanie a rozširovanie poľsko-slovenskej cezhraničnej spolupráce s cieľom posilniť sociálnu a ekonomickú súdržnosť územia pôsobnosti Zoskupenia na poľskej a slovenskej strane Tatier. V súlade s duchom novelizovaného nariadenia o európskom zoskupení územnej spolupráce Zoskupenie funguje „s cieľom posilniť hospodársku, sociálnu a územnú súdržnosť Únie“ (nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1302/2013 zo 17. decembra 2013, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 1082/2006 o Európskom zoskupení územnej spolupráce (EZÚS), pokiaľ ide o vyjasnenie, zjednodušenie a zlepšenie zakladania a fungovania takýchto zoskupení, Úradný vestník Európskej únie z 20.12.2013, L 347/303, s. 307).

Európske zoskupenie územnej spolupráce TATRY realizuje úlohy stanovené jeho členmi v Dohovore o európskej územnej spolupráci. V súlade so znením Dohovoru úlohy Zoskupenia:

- **sú sústredené** predovšetkým na implementáciu programov alebo projektov územnej spolupráce spolufinancovaných Európskou úniou prostredníctvom Európskeho fondu regionálneho rozvoja a Európskeho sociálneho fondu;
- **zahŕňajú tiež** aktivity spojené s územnou spoluprácou členov Zoskupenia pre dosiahnutie cieľa posilnenia hospodárskej a sociálnej súdržnosti s finančným príspevkom Európskej únie alebo bez neho;
- **netýkajú sa** výkonu právomocí udelených verejným právom alebo povinnosť, ktorých cieľom je zabezpečiť všeobecné záujmy štátu alebo iných orgánov verejnej správy;
- **patria** do rozsahu právomocí každého z členov Zoskupenia podľa príslušného vnútroštátneho práva každého člena.

Oblasti spolupráce prijaté v poľsko-slovenskej stratégii činnosti EZÚS TATRY, ktorými sú: 1. spoločné kultúrne a prírodné dedičstvo, 2. komunikačná dostupnosť územia okolo Tatier, 3. cezhraničné vzdelávanie, 4. cezhraničné partnerstvá, sú v súlade so základom a koncepciou fungovania uvedenými v Dohovore a v Stanovách Zoskupenia a v nariadeniach o európskom zoskupení územnej spolupráce: nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1082/2006 z 5. júla 2006 o Európskom zoskupení územnej spolupráce a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1302/2013 zo 17. decembra 2013, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 1082/2006 o Európskom zoskupení územnej spolupráce (EZÚS), pokiaľ ide o vyjasnenie, zjednodušenie a zlepšenie zakladania a fungovania takýchto zoskupení.

2. Prínos poľsko-slovenskej stratégie činnosti EZÚS TATRY k realizácii stratégie Únie v prospech inteligentného a udržateľného rastu podporujúceho sociálnu inklúziu a k dosiahnutiu hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti

Poľsko-slovenská stratégia činnosti EZÚS TATRY vďaka vybranej sústave štyroch strategických oblastí spolupráce aktívne podporuje Stratégiu Európa 2020, ktorej cieľom je zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu a dosiahnutie hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti:

2.1. Spoločné kultúrne a prírodné dedičstvo – oblasť spolupráce, v rámci ktorej sa predpokladá ochrana kultúrneho a prírodného dedičstva na oprávnenom území, podporuje a umožňuje využitie kultúrneho a prírodného dedičstva na poľsko-slovenskom území pôsobenia EZÚS za účelom dosiahnutia udržateľného cezhraničného rozvoja.

2.2 Komunikačná dostupnosť územia okolo Tatier – oblasť spolupráce, v ktorej sa prostredníctvom podpory cezhraničných dopravných systémov priaznivých pre životné prostredie podporuje modernizácia a dostupnosť dopravy na oprávnenom území a prostredníctvom podpory cezhraničnej mobility vytvára podmienky pre rozšírenie oblasti aktivít zamestnaných osôb a umožňuje, aby sa všetci obyvatelia oprávneného územia mohli aktívne podieľať na cezhraničnom spoločenskom živote.

2.3 Cezhraničné vzdelávanie – oblasť spolupráce, ktorá môže prispieť najmä k implementácii hlavnej iniciatívy Európskej únie, t. j. „Programu pre nové zručnosti a nové pracovné miesta“. Prostredníctvom osvedy a vzdelávania generuje cezhraničné zručnosti, ktoré podporujú cezhraničnú mobilitu pracovnej sily, umožňujú lepšie využiť existujúci potenciál ľudských zdrojov a cezhraničnú ponuku v oblasti ekonomiky a služieb. Podporuje hlavnú iniciatívu Európskej únie „Mládež v pohybe“, skvalitňuje kapacity vzdelávacích systémov a podporuje cezhraničné využívanie zručností získaných v regióne.

2.4 Cezhraničné partnerstvá – oblasť spolupráce, ktorá podporuje cezhraničnú spoluprácu a výmenu medzi obyvateľmi, mimovládnyimi organizáciami, úradmi a ostatnými inštitúciami oprávneného územia, čo zlepšuje možnosť spoluúčasti obyvateľov oprávneného územia na výhodách vyplývajúcich z hraničného susedstva a posilňuje územnú súdržnosť a súdržný rast.

3. Súlad stratégie s predpismi práva EÚ vo veci realizácie politiky hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti v programovom období Európskej únie na roky 2014 – 2020

3.1 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1299/2013 zo 17. decembra 2013 o osobitných ustanoveniach na podporu cieľa Európska územná spolupráca z Európskeho fondu regionálneho rozvoja

V súlade s rozsahom Európskeho fondu regionálneho rozvoja stanovenom v čl. 3 nariadenia (EÚ) č. 1301/2013 fond prispieva k realizácii tematických cieľov stanovených v čl. 9 odsek prvý nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013¹ prostredníctvom spoločných aktivít v rámci programov cezhraničnej, nadnárodnej a medziregionálnej spolupráce. Z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja je možné v rámci cezhraničnej spolupráce podporovať všetky investičné priority stanovené v čl. 5 nariadenia (EÚ) č. 1301/2013 ako aj investičné priority určené v čl. 7 ods. 1 písm. a) nariadenia (EÚ) č. 1299/2013 zamerané na nižšie uvedené zložky Európskej územnej spolupráce:

- podpora udržateľnej a kvalitnej zamestnanosti a podpora mobility pracovnej sily integrovaním cezhraničných trhov práce, vrátane cezhraničnej mobility, spoločných miestnych iniciatív zamestnávania, informačných a poradenských služieb a spoločných školení;
- podpora sociálneho začlenenia, boja proti chudobe a akejkoľvek diskriminácii prostredníctvom podpory rodovej rovnosti, rovnakých príležitostí a integrácie komunít nad hranicami;
- investovanie do vzdelania, školení a odbornej prípravy v prospech získavania zručností a celoživotného vzdelávania prostredníctvom prípravy a implementácie spoločných vzdelávacích, odborných vzdelávacích a školiacich systémov;
- posilňovanie inštitucionálnych kapacít verejných inštitúcií a zainteresovaných strán a správneho fungovania verejnej správy podporovaním právnej a administratívnej spolupráce ako aj spolupráce medzi občanmi a inštitúciami;

Takto načrtnutý program Európskej územnej spolupráce má prispieť k realizácii stratégie v prospech inteligentného a udržateľného rastu podporujúceho sociálne začlenenie a k dosiahnutiu hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti.

Oblasti spolupráce, strategické a konkrétne ciele poľsko-slovenskej stratégie EZÚS TATRY sú zhodné a súdržné s prvkami Európskej územnej spolupráce – zložka: cezhraničná spolupráca – stanovenými v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1299/2013 zo 17. decembra 2013 o osobitných ustanoveniach na podporu cieľa Európska územná spolupráca z Európskeho fondu regionálneho rozvoja.

4. Súlad stratégie s národnými programovými dokumentmi politiky hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti na roky 2014 – 2020.

4.1 Partnerská dohoda medzi Poľskou republikou a Európskou komisiou o využívaní európskych štrukturálnych a investičných fondov uvádza nasledovné tematické oblasti ako podstatné pre Európsku územnú spoluprácu:

- zlepšenie dopravnej dostupnosti (z cezhraničného hľadiska),

¹ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013 zo 17. decembra 2013, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde, Európskom poľnohospodárskom fonde pre rozvoj vidieka a Európskom námornom a rybárskom fonde a ktorým sa stanovujú všeobecné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde a Európskom námornom a rybárskom fonde, a ktorým sa zrušuje nariadenie Rady (ES) č. 1083/2006.

- podpora socio-ekonomického rastu priaznivého pre životné prostredie, z toho: predchádzanie negatívnym spoločenským javom (o. i. vyludňovaniu), tvorenie sociálneho kapitálu vrátane vyučovania jazyka suseda, zlepšenie dostupnosti verejných služieb a zlepšenie dostupnosti a spoločné využívanie sieťovej infraštruktúry a podpora zmien zameraných na nízkouhlíkovú ekonomiku,
- ochrana životného prostredia, efektívne využívanie zdrojov (vrátane kultúrnych zdrojov), predchádzanie následkom klimatických zmien, podpora spoločného riadenia prírodných zdrojov, predchádzanie prírodným pohromám, zvýšenie bezpečnosti spoluprácou verejných služieb,
- spolupráca úradov verejnej správy, podpora malých projektov týkajúcich sa spolupráce miestnych komunít (predovšetkým v rámci cezhraničnej zložky),
- podpora podnikania a inovácií (predovšetkým v rámci nadnárodnej a medziregionálnej zložky),
- podpora rozvoja a prispôsobovania sa miest a vidieka vrátane prispôsobovania sa demografickým zmenám (predovšetkým v rámci nadnárodnej a medziregionálnej zložky).

Predpoklady poľsko-slovenskej stratégie sú súdržné s tematickými oblasťami uvedenými v partnerskej dohode, ktoré sa považujú za podstatné pre Európsku územnú spoluprácu. Oblasť spolupráce poľsko-slovenskej stratégie pre EZÚS TATRY vďaka naformulovaným strategickým a konkrétnym cieľom výrazne ukazujú, že udržateľnú socio-ekonomickú integráciu oprávneného územia stratégia považuje za mimoriadne dôležitú a na tomto základe myšlienku kooperácie pokladá za centrálny referenčný bod. Prostredníctvom dôsledného zapájania partnerov z oprávneného územia, t. j. úradov ako aj sociálnych a hospodárskych partnerov či partnerov zastupujúcich organizácie pre ochranu životného prostredia zabezpečuje v najvyššej miere to, že ciele politiky Európskej únie a potreby formulované v regióne sú so sebou prepojené transparentným a zrozumiteľným spôsobom.

4.2 Program Cezhraničnej spolupráce Poľsko – Slovenská republika 2014 – 2020

V rokoch 2014 – 2020 až polovica čiastky na cezhraničnú spoluprácu medzi Poľskom a Slovenskom bude určená na ochranu a rozvoj environmentálnych zdrojov a kultúrneho dedičstva. Takéto rozdelenie prostriedkov je podľa názoru autorov Programu podmienené charakteristikou poľsko-slovenského pohraničia, kde je veľa vzácnych prírodných oblastí a kultúrnych objektov tvoriacich bohatstvo celého regiónu. Z prostriedkov Európskej únie sa budú predovšetkým financovať projekty, ktoré prispejú k rozvoju nových a atraktívnych foriem propagácie, využívania a ochrany tohto dedičstva. Cieľom je rozvoj služieb, ktoré dovoľia zaujímavým spôsobom tráviť voľný čas pri využití potenciálu kultúrnych inštitúcií, pamiatok, chránených krajinných oblastí a národných parkov. Vytvorené zázemie bude využívané obyvateľmi regiónu ako aj turistami. Prostriedky sa budú poskytovať tiež spoločným projektom zameraným na konzervačné a rekonštrukčné práce.

Menšia časť prostriedkov sa využije na podporu rozvoja dopravy. Zanedbania v oblasti cestnej infraštruktúry sú jednou z charakteristických vlastností poľsko-slovenského pohraničia. Miestne a regionálne prepojenia by sa mali skvalitniť. Všeobecne dostupná osobná doprava umožní obyvateľom a turistom bezproblémovo premiestňovať sa a cestovať po tomto území.

V oblasti vzdelávania získajú finančný príspevok cezhraničné aktivity, ktoré ponúkajú možnosť odbornej prípravy na vysokej úrovni a rozvíjajú zručnosti vyhľadávané v regióne. Podporu získajú aj programy výmeny skúseností, vedomostí a zručností pre žiakov a učiteľov stredných škôl, odborných učilíšť a vysokých škôl.

V Programe cezhraničnej spolupráce Poľsko – Slovenská republika na roky 2014 – 2020 bola úplne vynechaná problematika posilňovania inštitucionálnych kapacít verejných inštitúcií a zainteresovaných strán a efektívneho fungovania verejnej správy prostredníctvom podpory právnej a administratívnej spolupráce, ako aj spolupráce medzi občanmi a inštitúciami. Významným, ale stále nedostatočne využívaným potenciálom každého prihraničného regiónu je pritom rozvoj spolupráce obyvateľov a inštitúcií, ktorý si vyžaduje prekonanie mentálnych, jazykových a socio-kultúrnych bariér. Vďaka väčšej integrácii ekonomiky, správy a občianskej spoločnosti je možné zmierniť ekonomické nedostatky podmienené existenciou hranice a využiť cezhraničný potenciál.

Mimoriadny význam má realizácia spoločných úloh, minimalizovanie rozvojového rizika a vytváranie takých zručností obyvateľov regiónu, ktoré im umožnia efektívne fungovať v každodennom živote na tomto spoločnom rozvojovom území. Vyžaduje si to intenzívne vzťahy medzi občanmi, úradmi a ekonomickými subjektmi regiónu pohraničia. Významným základom takejto činnosti je vzájomné oboznamovanie sa, dôvera a pochopenie prostredníctvom spoločných skúseností. Upevnenie siete partnerov zastupujúcich občiansku spoločnosť, ekonomické subjekty a úrady sú nevyhnutné pre udržateľnú integráciu pohraničia.

V posledných rokoch výrazne narástol záujem o cezhraničnú spoluprácu. Bolo nadviazané veľké množstvo partnerstiev medzi obcami, úradmi, združeniami a rôznorodými iniciatívami v mnohých tematických oblastiach. Stále je však potrebná intenzívna spolupráca medzi správnymi orgánmi všetkých úrovní na oprávnenom území. Iba týmto spôsobom je možné odstrániť infraštruktúrne, organizačné a právne prekážky

v integrácii oprávneného územia. V poľsko-slovenskej územnej spolupráci – na úrovni cezhraničnej spolupráce, rovnako ako v iných oblastiach cezhraničnej podpory v Európe – je potrebná stratégia: **odstraňovať bariéry – integrovať obyvateľov a správne orgány, posilňovať cezhraničné schopnosti a zručnosti.**

Preto považujeme zohľadnenie v poľsko-slovenskej stratégii činnosti EZÚS IV. oblasti: **Cezhraničné partnerstvá** so strategickým cieľom: rozširovanie a posilňovanie partnerstiev poľských a slovenských samospráv, inštitúcií a mimovládnych organizácií za významnú pridanú hodnotu Programu cezhraničnej spolupráce Poľsko – Slovenská republika 2014 – 2020.

5. Závbery:

S ohľadom na:

- Dokumenty zakladajúce EZÚS – Dohovor a Stanovy,
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1082/2006 z 5. júla 2006 o európskom zoskupení územnej spolupráce (EZÚS),
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1302/2013 zo 17. decembra 2013, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 1082/2006 o Európskom zoskupení územnej spolupráce (EZÚS), pokiaľ ide o vyjasnenie, zjednodušenie a zlepšenie zakladania a fungovania takýchto zoskupení,
- Stratéziu *Európa 2020* na zabezpečenie inteligentného a udržateľného rastu podporujúceho sociálnu inklúziu a na dosiahnutie hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti,
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1299/2013 zo 17. decembra 2013 o osobitných ustanoveniach na podporu cieľa Európska územná spolupráca z Európskeho fondu regionálneho rozvoja,
- Partnerskú dohodu medzi Poľskou republikou a Európskou komisiou o využívaní európskych štrukturálnych a investičných fondov,
- Program cezhraničnej spolupráce Poľsko – Slovenská republika 2014 – 2020

môžeme skonštatovať, že predpoklady poľsko-slovenskej stratégie činnosti Európskeho zoskupenia územnej spolupráce TATRY:

1. **Sú zhodné** s podstatou a koncepciou fungovania Zoskupenia uvedenou v Dohovore a Stanovách a v nariadeniach o európskom zoskupení územnej spolupráce: nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1082/2006 z 5. júla 2006 o Európskom zoskupení územnej spolupráce a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1302/2013 zo 17. decembra 2013, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 1082/2006 o Európskom zoskupení územnej spolupráce (EZÚS), pokiaľ ide o vyjasnenie, zjednodušenie a zlepšenie zakladania a fungovania takýchto zoskupení.
2. Sú **súdržné s politikou** hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti Európskej únie, jej programovými dokumentmi a právnymi predpismi.
3. Sú **prínosom pre** stratégiu *Európa 2020* na zabezpečenie inteligentného a udržateľného rastu podporujúceho sociálnu inklúziu a na dosiahnutie hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti.

*Prof. dr hab. Kazimierz Jóskowiak
Technicko-obchodná vysoká škola
H. Chodkowskej vo Varšave*